

Pràctiques en escoles del professorat de la Facultat d'Educació: impacte en la docència universitària

ARMIF 23 00017

Agència
de Gestió
d'Ajuts
Universitaris
i de Recerca

Generalitat
de Catalunya

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Facultat d'Educació

FACULTAT
D'EDUCACIÓ, TRADUCCIÓ,
ESPORTS I PSICOLOGIA

UVIC | UVIC-UCC

Pràctiques en escoles del professorat de la Facultat d'Educació: impacte en la docència universitària © 2025 by Genina Calafell-Subirà, Sònia Esteve, Enric Font-Company, Eduard Martin Hernández, Salvador Oriola Requena, Gemma Sala-Sebastià is licensed under CC BY-NC-SA 4.0.
To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Genina Calafell-Subirà | genina.calafell@ub.edu

Sònia Esteve | sonia.esteve@ub.cat

Enric Font-Company | enricfont2310@ub.edu

Eduard Martin Hernández | eduard.martin@ub.edu

Salvador Oriola Requena | salvaoriola@ub.edu

Gemma Sala-Sebastià | gsala@ub.edu

RESUM:

La recerca que es presenta s'emmarca dins del projecte d'investigació Disseny i validació d'un model formatiu de pràctiques observacionals i participatives per al professorat universitari a centres d'educació infantil i primària (ARMIF 23 00017). La investigació analitza l'impacte que té l'estada del professorat universitari de la Facultat d'Educació en centres d'educació infantil i primària, amb l'objectiu de transformar la seva pròpia docència, enriquir la formació inicial de Mestres i enfortir les relacions entre universitat i escola.

A nivell metodològic se segueix un enfocament qualitatiu, descriptiu-interpretatiu i participatiu, que promou la implicació activa de les persones participants en la construcció i anàlisi de l'experiència. L'obtenció de dades s'ha realitzat a través de diferents tècniques: seminaris reflexius, grups de discussió, diaris de camp, textos reflexius i la metodologia del Photovoice, que convida a la reflexió a partir d'imatges i la seva la narrativa. L'anàlisi de dades ha seguit una adaptació de les 6 fases de Braun i Clarke (2006) i com a tècnica s'ha utilitzat el programari Atlas.ti versió 25.0.1 (32922)

Els resultats mostren a grans trets que l'estada de pràctiques permet al professorat universitari prendre consciència de la realitat dels centres escolars, connectar emocionalment amb les situacions d'aula i qüestionar-se el propi rol com a formadors de futures mestres. A la vegada, la investigació evidencia que els docents universitaris incorporen nous elements i un canvi de mirada a l'hora d'aproximar-se als centres educatius d'infantil i primària, especialment pel que fa a la comprensió de la diversitat present als centres, la gestió d'aula i la importància del pensament crític en la pràctica docent. A més, s'observa una evolució en el discurs del professorat participant: des d'un inici centrat en les expectatives i emocions individuals cap a una atenció més centrada en les dinàmiques escolars i les interaccions educatives.

La recerca realitzada evidencia el potencial transformador de la col·laboració i el vincle entre la universitat i escola, i posa de manifest com el contacte directe amb l'aula permet millorar la qualitat de la formació inicial i la docència universitària.

ARMIF 23 00017

EQUIP DE RECERCA

Disseny i validació d'un model formatiu de pràctiques observacionals i participatives per al professorat universitari a centres d'educació infantil i primària

Docents universitaris a escoles: vinculant la teoria i la pràctica per a la millora de la formació del professorat d'educació infantil i primària

16
Investigadores
PDI

7
mestres en
centres
formadors

Pràctiques en les escoles del professorat de la Facultat d'Educació: impacte en la docència universitària

La recerca té per objectiu analitzar la influència que té la participació de formadors de mestres en pràctiques a diverses escoles catalanes d'Educació Infantil i Primària en la seva pròpia docència.

Els resultats que s'exposen contribueixen a l'objectiu general del projecte de construcció d'un model formatiu d'estades de pràctiques observacionals i participatives. Aquest document se centra en analitzar l'impacte de l'estada en la docència universitària dels practicants.⁴

Objectiu

Dissenyar, implementar, avaluar i validar un model formatiu d'estades de pràctiques observacionals i participatives en centres d'educació infantil i primària de professorat universitari per tal de millorar el coneixement del context escolar i adequar així la docència universitària alhora que es contribueixi a enfortir el vincle escola-universitat

Metodologia

Model participatiu

(Varas-Contreras et al., 2023)

Els participants poden fer **aportacions** al seu desenvolupament i **actuar** sobre la realitat que s'està estudiant per poder transformar-la

Enfocament descriptiu-interpretatiu

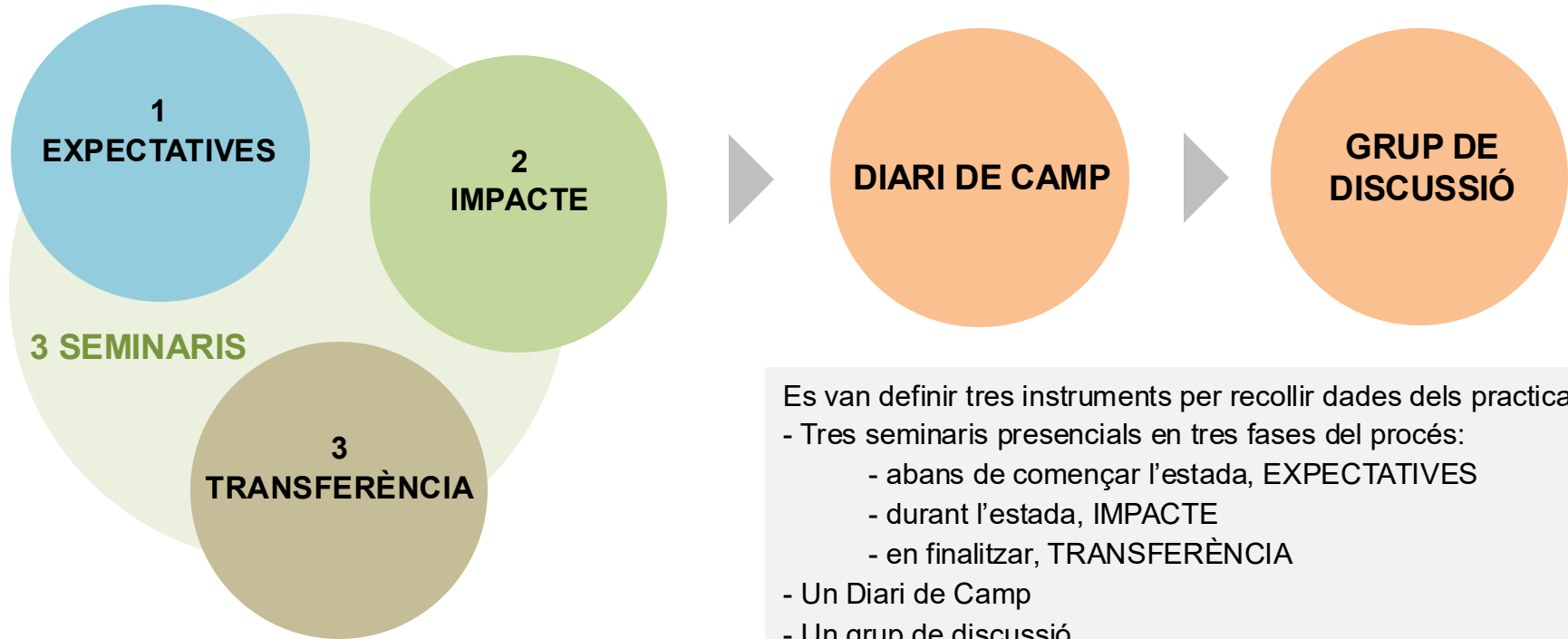
(Creswell, 2015)

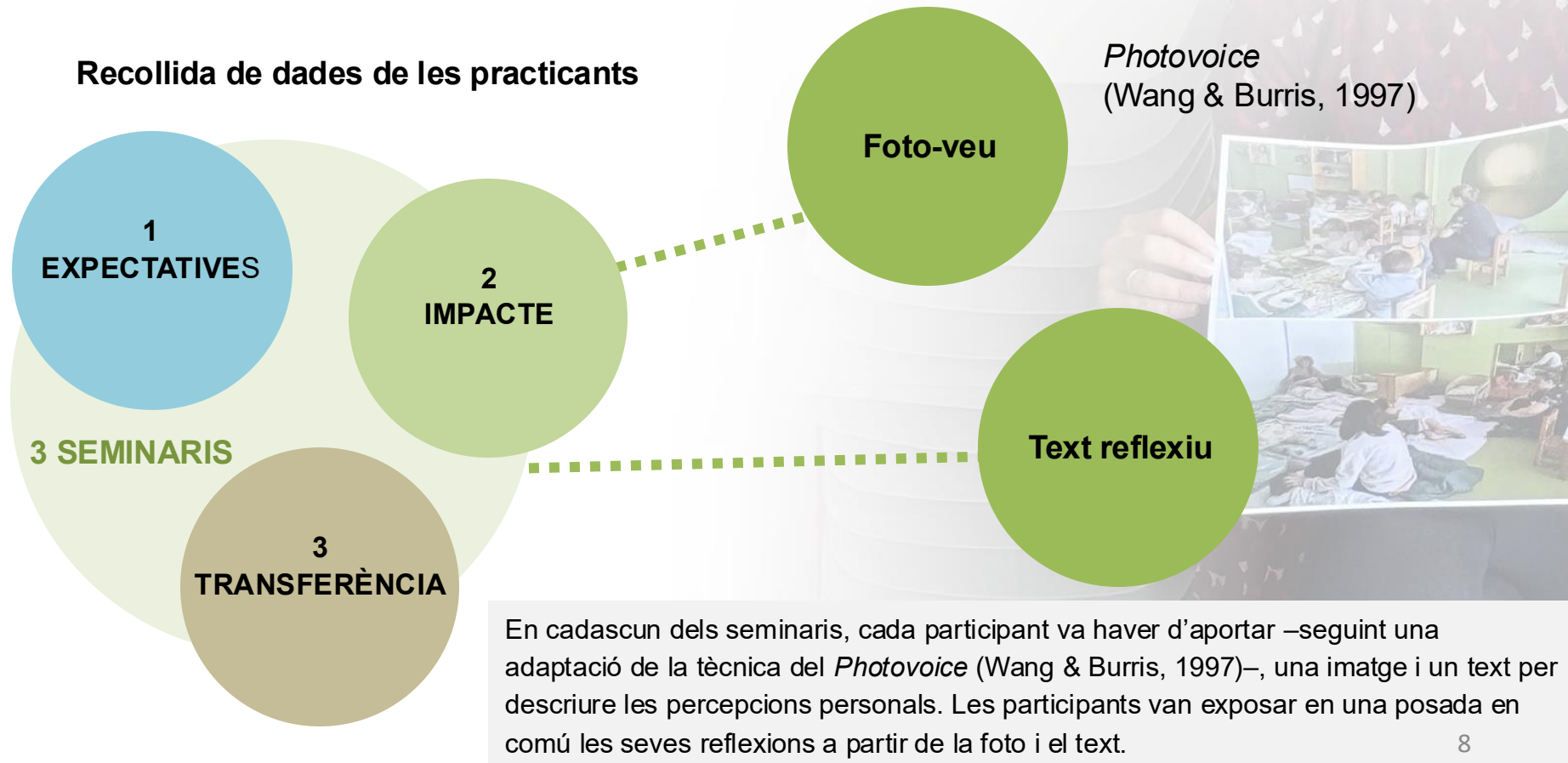
Estratègies principalment **qualitatives**

Aquesta investigació segueix un model participatiu (Varas-Contreras et al., 2023) on tots els participants poden fer aportacions al seu desenvolupament i actuar sobre la realitat que s'està estudiant per poder transformar-la.

També s'assumeix un enfocament descriptiu-interpretatiu (Creswell, 2015) amb l'ús d'estratègies principalment qualitatives.

Recollida de dades de les practicants

Planificació i contingut dels seminaris 1 i 2

	Tema	Consigna	
Seminari 1	Punt de partida professional personal / Consells per saber estar a l'escola	Situa't al teu àmbit professional (camp d'expertesa i docència a la universitat) i explica concretament què n'esperes de la teva estada a l'escola.	13 (de 14) participants
Seminari 2	Experiències rellevants viscudes / Aportacions de les tutores practicants a l'escola	Quines experiències rellevants per a tu estàs vivint o has viscut a l'escola que pensis que podrien impactar en la teva docència i per què?	12 (de 14) participants

Anàlisi de dades

6 fases de Braun i Clarke (adaptació)

(Braun & Clarke, 2006)

1. Familiarització amb les dades
2. Generació de codis inicials (codis emergents)
3. Recerca i revisió de temes
4. Definició i denominació de temes
5. Generació de taules i gràfics
6. Producció de l'informe.

Programari ATLAS.ti

- Anàlisi qualitativa.
- Permet organització i anàlisi de les dades de manera sistemàtica.
- Facilita la realització d'inferències i producció de resultats.

Les dades obtingudes (fotos i textos) s'han analitzat seguint una adaptació de les sis fases de Braun & Clarke (2006).

Les categories emergides de l'anàlisi s'han tractat de forma no excloents, és a dir, un mateix participant podia estar associat a diverses categories segons el contingut del seu text.

S'ha utilitzat el programari ATLAS.ti (<https://atlasti.com/es>), d'anàlisi qualitativa. ¹⁰

Anàlisi de dades: FOTOGRAFIES

Escenari	Composició	Narrativa
Escolar exterior	Natural	Descriptiva
Escolar interior aula	Preparada	Evocativa
Escolar interior no aula		
No escolar		
Objectes escolars		
Sortida escolar		
Universitat exterior		

Pel que fa a les fotografies, s'han identificat i codificat diversos elements, que s'han agrupat en tres categories principals: escenari, composició i narrativa.

Seminari 1

Seminari 2

Resultats: fotografies

Escenari

Composició

Narrativa

Escolar exterior

Natural (7) / Preparada(6)

Evocativa

Escolar interior aula

Natural

Descriptiva (7) /Evocativa (6)

Escolar interior no aula

No escolar

Objectes escolars

Sortida escolar

Universitat exterior

Pel que fa a l'escenari mostrat, destaca la presència d'interiors de l'aula en ambdós seminaris. En relació amb la composició, la preferida en ambdós seminaris és la que hem anomenat composició natural, on el practicant captura una escena existent. Amb relació a la narrativa, s'observa una diferència entre seminaris: mentre que al primer predomina la narrativa descriptiva (10), per sobre de l'evocativa (3), en el segon seminari la tendència s'inverteix.

Aquestes dades revelen com els practicants utilitzen elements descriptius i simbòlics en les seves imatges per representar i explicar les seves expectatives, experiències i reflexions, en funció de la consigna del seminari.

Resultats: textos (focus)

Les respostes a les qüestions plantejades als seminaris s'han categoritzat segons on es focalitzen les respostes de les practicants, També s'han categoritzat les respostes per les temàtiques a què fan referència. No són categories disjunts, ja que hi ha comentaris que fan referència a més d'una temàtica.

Focus

Temes

Mestres-Alumnat	Adaptació	Expertesa - Interès	Percepció del temps
Mestres-Mestres	Atmosfera-Clima	Expertesa - singularitat	Prac. mestres en formació
Practicant	Autoaprenentatge	Gestió d'aula	Recerca
Practicant-Alumnat	Biaix gènere	Igualtat oportunitats	Reflexió
Practicant-Comunitat educativa	Connectar Emocions	Millora pràctica	Rol de la mestra
Practicant-Mentor	Construcció conjunta	Motivació	Sinèrgia
Practicant-Mestres	Diàleg	Neguit	Tasques practicant
	Diversitat	No oportunitats	Teoria-pràctica
	Espais	Oportunitats	Treball equip
	Expectatives alienes	Organització	Universitat-escola
	Expertesa - Contribució		

Resultats: textos (focus)

El focus principal de les reflexions se situa de manera majoritària sobre les mateixes participants (P) en ambdós seminaris, si bé en el Seminari 2 es mostra un increment de l'atenció cap a la relació entre mestra i alumnat.

Seminari 1

Seminari 2

Focus

Temes

Mestres-Alumnat	Adaptació	Expertesa - Interès	Percepció del temps
Mestres-Mestres	Atmosfera-Clima	Expertesa - singularitat	Prac. mestres en formació
Practicant	Autoaprenentatge	Gestió d'aula	Recerca
Practicant-Alumnat	Biaix gènere	Igualtat oportunitats	Reflexió
Practicant-Comunitat educativa	Connectar Emocions	Millora pràctica	Rol de la mestra
Practicant-Mentor	Construcció conjunta	Motivació	Sinèrgia
Practicant-Mestres	Diàleg	Neguit	Tasques practicant
	Diversitat	No oportunitats	Teoria-pràctica
	Espais	Oportunitats	Treball equip
	Expectatives alienes	Organització	Universitat-escola
	Expertesa - Contribució		

Pel que fa al primer seminari on se'ls preguntava per les expectatives, el focus es situa principalment en el propi practicant. Principalment parlen de l'interès en el seu àmbit de coneixement a l'escola, consideren que és una oportunitat per a aprendre, per a relacionar teoria i pràctica i fomentar la relació entre la universitat i l'escola. També cal destacar els comentaris que fan sobre les emocions que senten que són d'il·lusió i neguit.

Seminari 1

Resultats: Focus i temàtiques

Focus

Temes

Mestres-Alumnat	Adaptació	Expertesa - Interès	Percepció del temps
Mestres-Mestres	Atmosfera-Clima	Expertesa - singularitat	Prac. mestres en formació
Practicant	Autoaprenentatge	Gestió d'aula	Recerca
Practicant-Alumnat	Biaix gènere	Igualtat oportunitats	Reflexió
Practicant-Comunitat educativa	Connectar Emocions	Millora pràctica	Rol de la mestra
Practicant-Mentor	Construcció conjunta	Motivació	Sinèrgia
Practicant-Mestres	Diàleg	Neguit	Tasques practicant
	Diversitat	No oportunitats	Teoria-pràctica
	Espais	Oportunitats	Treball equip
	Expectatives alienes	Organització	Universitat-escola
	Expertesa - Contribució		

Seminari 1

Resultats: Focus i temàtiques. Exemples

Connectar emocions

P08: «El dia que vaig anar a l'escola per prendre acords sobre la meva estada, em vaig posar **molt nerviosa**. Un mixt de sensacions es van apoderar de mi. Estava **contenta, il·lusionada**, però a la vegada tan nerviosa que fins i tot va desembocar en inquietud. Seré capaç d'oferir alguna cosa a l'escola? Estaré a l'altura?»

Expertesa

«P13: l'estada en els centres ens ajudarà a complimentar la visió de la **pròpia disciplina** des d'un punt de vista més lligat al dia a dia dels centres educatius»

Al segon seminari quan els practicants parlen de les experiències rellevants, diuen què han après sobre la diversitat a les escoles i el rol de la mestra. També es refereixen a la millora de la pràctica en el seu camp d'expertesa. A més a més, es mostren empàtics amb els mestres en formació quan fan pràctiques la qual cosa té implicacions en la seva docència.

Seminari 2

Resultats: Focus i temàtiques

Focus

Temes

Mestres-Alumnat	Adaptació	Expertesa - Interès	Percepció del temps
Mestres-Mestres	Atmosfera-Clima	Expertesa - singularitat	Prac. mestres en formació
Practicant	Autoaprenentatge	Gestió d'aula	Recerca
Practicant-Alumnat	Biaix gènere	Igualtat oportunitats	Reflexió
Practicant-Comunitat educativa	Connectar Emocions	Millora pràctica	Rol de la mestra
Practicant-Mentor	Construcció conjunta	Motivació	Sinèrgia
Practicant-Mestres	Diàleg	Neguit	Tasques practicant
Els temes que més impacten als practicants són la diversitat, l'organització de l'escola i l'atmosfera i clima que s'hi respira. També posen en valor totes les tasques que han fet a l'escola.	Diversitat	No oportunitats	Teoria-pràctica
	Espais	Oportunitats	Treball equip
	Expectatives alienes	Organització	Universitat-escola
	Expertesa - Contribució		

Seminari 2

Resultats: Focus i temàtiques. Un exemple amb la temàtica de la *DIVERSITAT*

Focus

Temes

Mestres-Alumnat

Mestres-Mestres

Practicant

Practicant-Alumnat

Practicant-Comunitat educativa

Practicant-Mentor

Practicant-Mestres

Adaptació

Atmosfera-Clima

Autoaprenentatge

Biaix gènere

Connectar Emocions

Construcció conjunta

Diàleg

Diversitat

Espais

Expectatives alienes

Expertesa - Contribució

Expertesa - Interès

Expertesa - singularitat

Gestió d'aula

Igualtat oportunitats

Millora pràctica

Motivació

Neguit

No oportunitats

Oportunitats

Organització

Percepció del temps

Prac. mestres en formació

Recerca

Reflexió

Rol de la mestra

Sinèrgia

Tasques practicant

Teoria-pràctica

Treball equip

Universitat-escola

Seminari 2

Resultats: Focus i temàtiques. Un exemple amb la temàtica de la *DIVERSITAT*

DIVERSITAT + Autoaprenentatge

Focus practicant

P13: «M'ha aportat a **qüestionar-me** la visió de l'**escola inclusiva**. I a **ser encara més conscient** de les dificultats de fórmules vàlides per a tots els contextos i la importància del pensament crític».

DIVERSITAT + gestió d'aula

Focus mestre-alumnat

P09: «Tot l'alumnat, obedientment, comença a treballar la tasca encarregada. El meu primer pensament va ser GENIAL, ara tindrà temps per poder **supervisar i ajudar** a aquells infants que tinguin dubtes. La meua sorpresa va ser que es va centrar a corregir la feina que anava presentant l'**alumnat amb PI** sense vigilar ni controlar a la resta».

DIVERSITAT + Expertesa-interès

Focus practicant-alumnat

P01: «El que m'ha impactat més ha estat la **diversitat**, no de colors de pell, però sí de maneres d'aprendre, de tarannà, de nivells d'aprenentatge i, sempre que he pogut **he mirat d'investigar** el perquè d'aquesta diversitat, què fa que un infant mostri un major interès per un tema determinat, tingui major facilitat en alguna àrea, etc. [...]»

Discussió i conclusions

A mesura que avança l'estada, **les practicants redirigeixen la seva atenció**, que és captada per tot allò que passa al **centre escolar** i per les **interaccions** entre els dos agents claus de la pràctica educativa, la mestra i l'alumnat.

Les practicants inicien les seves pràctiques amb **interès pel seu àmbit educatiu i amb la voluntat d'aprendre**. Manifesten que, a través d'aquestes pràctiques, aprenen sobre la diversitat i el rol de la mestra. I l'experiència els permet **millorar** tant la **pràctica** en el seu àmbit educatiu com en relació amb els seus alumnes en pràctiques.

Discussió i conclusions

Per tant, tot plegat els fa prendre consciència de la importància de **conèixer la realitat educativa** i d'aplicar els coneixements que van adquirint a la quotidianitat de l'aula per **millorar la seva tasca** com a formadors de futurs mestres.

La seva participació en els seminaris demostra que **és possible transformar la pròpia experiència professional** des de la **reflexió** sistemàtica de la pràctica individual.

Referències

- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Creswell, J. W. (2015). *A concise introduction to mixed methods research*. Thousand Oaks. Sage.
- Varas-Contreras, J. A., Esteves-Fajardo, Z. I., & Vélez-Sancarranco, M. A. (2023). La investigación acción participativa en la inclusión educativa universitaria. *Revista Arbitrada Interdisciplinaria Koinonía*, 8(2), 562–574. <https://doi.org/10.35381/r.k.v8i2.2919>
- Wang, C. C., & Burris, M. A. (1997). Photovoice: Concept, methodology, and use for participatory needs assessment. *Health Education and Behavior*, 24(3), 369-387. <https://doi.org/10.1177/109019819702400309>

Pràctiques en escoles del professorat de la Facultat d'Educació: impacte en la docència universitària

ARMIF 23 00017

Finançament:

2023 ARMIF 00017

Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca (AGAUR)
Departament de Recerca i Universitats.
Generalitat de Catalunya